

Socialförvaltningen

Socialnämnden

Handläggare:
Eiderbrant Ulf

Insatser för personer med psykisk sjukdom och missbruk

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att uppdra till förvaltningen att utreda behovet av samordnade vårdinsatser för personer med allvarligt psykisk ohälsa och missbruk

Sammanfattning

Samsjuklighet med missbruk och psykisk sjukdom är vanligt bland personer som har en missbruksproblematik. För effektiv vård bör de båda tillstånden behandlas samtidigt och hälso- och sjukvården och socialtjänsten bör samverka om insatserna. Psykosvårdens beroendeteam i Uppsala är ett exempel där kommun och region har samverkat för en utsatt målgrupp med stora behov av stödinsatser. Under våren har en arbetsgrupp med representanter från Region Uppsala och Uppsala kommun påbörjat en översyn av det gemensamma arbetet med målgruppen. Arbetsgruppen avslutade arbetet i september med ett förslag om att fortsätta med en fördjupad översyn av målgruppens behov av insatser och vilka insatser som idag görs. Frågeställningarna gäller om insatserna är överlappande, kompletterande eller om personer blir utan insatser. Förvaltningen föreslår ett fortsatt uppdrag att utreda målgruppens behov av insatser och samverkansformer mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Förvaltningen föreslår även att nuvarande samarbetsform med psykosvårdens beroendeteam upphör och att nya samverkansformer för insatser till målgruppen utvecklas

Ärendet

Socialnämnden beslutade i mars 2019 att uppdra till socialförvaltningen att i samverkan med Region Uppsala genomföra en översyn av öppenvårdsinsatser för personer med en missbruksproblematik och samtida psykisk sjukdom. I uppdraget ingick att presentera en rapport med eventuella förslag till insatser senast i november 2019. Socialnämnden beslutade samtidigt att säga upp samverkansavtalet med Region Uppsala om psykosvårdens beroendeteam.

Bakgrund

Socialtjänsten och Hälso- och sjukvården ska samarbeta om insatser för personer med en beroendeproblematik. I Uppsala finns en regional och en lokal överenskommelse om samverkan mellan huvudmännen. Ansvar för vårdinsatser till målgruppen är överlappande mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten med ett gemensamt ansvar för psykosociala insatser. En skiljelinje går vid psykoterapi och medicinsk behandling.

Svårigheterna med samarbetet mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten har varit ett återkommande tema i offentliga utredningar. Socialstyrelsen fick i november 2018 i uppdrag av regeringen att på nytt göra en översyn av hur samverkan fungerar mellan verksamheter och hur det påverkar förutsättningarna att erbjuda en god vård och omsorg för personer med en beroendeproblematik och en psykisk ohälsa. Socialstyrelsen ska presentera en slutredovisning av uppdraget den 30 november 2019.

I Uppsala samverkar socialtjänsten och hälso- och sjukvården i det s.k. RIM-samarbetet. Samarbetet i RIM är en del i närvårdssamverkan och berör arbetet både på övergripande nivå och på verksamhetsnivå. När en person har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och socialtjänsten så ska en samordnad individuell plan användas (SIP).

För en målgrupp med psykisk störning eller allvarlig psykisk sjukdom i kombination med ett missbruk så är ett samarbete mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten särskilt viktigt för att åstadkomma en bra vård och omsorg. Samtidigt är det en målgrupp som är svår att nå med samordnade insatser. Socialstyrelsen rekommenderar därför ett teamarbete med olika professioner som kan erbjuda medicinsk vård och socialt stöd samordnat.

Psykosvårdens beroendeteam

Psykosvårdens beroendeteam är en riktad öppenvårdsinsats för en särskilt utsatt målgruppen med psykisk sjukdom och en samsjuklighet med missbruk.

Psykosvårdens beroendeteam startade som ett utvecklingsprojekt 2005 med delfinansiering med statliga projektmedel. Nationellt riktades kritik mot en bristande lokal samordning med stödinsatser för psykiskt sjuka med en missbruksproblematik och en större satsning gjordes därför för att förbättra situationen. Psykosvårdens beroendeteam var en del i den satsningen. Verksamheten gick in i ordinarie verksamhet 2008 och med ett avtal med Uppsala kommun om delad finansiering.

Målgrupp för psykosvårdens beroendeteam är personer med en psykosjukdom eller en bipolär sjukdom och samtida missbruk. Det är en avgränsad målgrupp med en tydlig psykisk sjukdom och en beroendesjukdom. Region Uppsala är huvudman för verksamheten.

Vårdinnehåll

Psykosvårdens beroendeteam erbjuder ett strukturerat stöd av lågtröskelkaraktär och insatser för att förbättra hälsa och social situation. Patienter som kommer påverkade till mottagningen eller som kommer på annan tid än avtalat, avvisas inte. Patienter som uteblir söks upp via telefon, via hembesök eller på platser där man vet att personen uppehåller sig. En stor vikt i behandlingen läggs vid motiverande samtal och uppsökande arbete. Vårdteamet arbetar för en hög tillgänglighet och en förtroendefull relation med patienterna. Varje dag måndag till fredag serveras frukost för patienterna på mottagningen. Psykosvårdens beroendeteam arbetar med psykosociala

stödinsatser utöver den psykiatriska behandlingen. De psykosociala stödinsatserna är viktiga för att uppnå en god följsamhet i vården.

När den enskilde patienten har behov av kontakter med andra vårdinstanser arbetar beroendeteamet med samverkan och är med patienten vid kontakter med andra myndigheter och verksamheter.

Samsjuklighet

Samsjuklighet med missbruk och allvarlig psykisk ohälsa är vanlig. Psykisk ohälsa kan vara en bakomliggande orsak till missbruk eller vara en följd av missbruket. Förekomsten av psykisk störning och allvarlig psykisk ohälsa är särskilt stor bland narkotikamissbrukare. Vanligast är personlighetsstörningar följt av depression och ångesttillstånd. Bland personer med alkoholmissbruk så är förekomsten av psykisk störning lägre. I det omvända perspektivet så är förekomsten av missbruk bland personer med svår psykisk störning hög. I forskningen anges att ca 30 procent av personer med svår psykisk störning också har ett missbruk.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen efterfrågar ett nära samarbete med hälso- och sjukvården kring personer med ett missbruk och psykisk ohälsa. Det behövs för att kunna ge en bra och effektiv vård. Samarbetet fungerar ofta bra men i enskilda fall försvåras samarbetet av organisatoriska hinder och gränsdragningar mellan verksamheterna. Förvaltningens bedömning är hälso- och sjukvården i Uppsala bör kunna erbjuda psykologiskt stöd och psykologisk behandling i större omfattning än man gör idag. Det behövs för att bättre tillgodose behoven av en god vård för personer med en samsjuklighet.

När det gäller psykosvårdens beroendeteam så ha verksamheten inriktat arbetet mer mot psykiatrisk vård och mindre mot psykosocialt stöd. Samarbetet med socialförvaltningen har minskat och förvaltningens insyn i verksamheten är begränsat.

Psykosvårdens beroendeteam arbetar med en snäv målgrupp med psykisk störning och missbruk. Målgruppen har i mindre omfattning kontakt med socialförvaltningens beroendeenheter. Bedömningen är att behoven är mer inriktade mot omsorg och mindre mot behov av behandling av missbruket.

Förvaltningen föreslår mot bakgrund av den utvecklingen en återgång till ett uppdelat huvudmannaskap avseende insatserna för målgruppen, där vardera huvudmannen tar ansvar för sitt ansvarsområde inom lagstiftningen men med en fortsatt samverkan.

Målgruppen kommer att kunna erbjudas stöd och hjälp inom socialförvaltningens bostödsverksamhet. Bostödet arbetar uppsökande och stödjande med inriktning mot hjälp i vardagen och stöd med att kunna bo kvar i sin bostad. Personer ur målgruppen är även aktuella inom omsorgsförvaltningen och har där stöd med särskilt boende eller bostöd.

Förvaltningen föreslår även en fortsatt översyn av insatser för en målgrupp med samtida allvarlig psykisk ohälsa och missbruk, i samverkan med Region Uppsala.

Socialförvaltningen

Åsa Carlsson
Tf. direktör